

Η υποτιμη

Το ευρωπαϊκό συγχρηματοδοτούμενο έργο PEST PRACTICE, με γενικότερο τίτλο «Advancing work safety for pest control workers/Προστασία και ασφάλεια στην εργασία για τους επαγγελματίες στη διαχείριση επιβλαβών οργανισμών», υλοποιεί το Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο (ΜΦΙ), με συμμετοχή φορέων και οργανισμών από την Ελλάδα, τη Γερμανία, την Ιταλία και την Κύπρο.

Υπεύθυνος του έργου είναι ο Δρ. Αντώνιος Μιχαηλάκης, Εντομολόγος στο Εργαστήριο Γεωργικής Εντομολογίας, Τμήμα Εντομολογίας και Γ. Ζωολογίας του ΜΦΙ. Ο ίδιος μας μίλησε για το αντικείμενο και τη σημασία του προγράμματος, δίνοντας χρήσιμες πληροφορίες για ένα θέμα που αφορά την καθημερινότητα όλων μας, αλλά στο οποίο δίνουμε μικρή σημασία.

» **Τι αξία έχει η απεντόμωση;**
Έχει σημασία και αξία να γίνεται απεντόμωση. Οι κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία είναι μεγάλοι, παρόλο που συχνά είναι υποτιμημένη η σοβαρότητα του όλου θέματος. Για παράδειγμα, οι κατσαρίδες και τα ακάρεα της σκόνης ευθύνονται για άσθμα, αλλά και για δερματίτιδες και σοβαρές αλλεργίες. Ομοίως, τα διάφορα αιμομυζητικά είδη είναι λίαν επικίνδυνα για τη δημόσια υγεία. Τα κουνούπια τα τελευταία χρόνια ευθύνονται για αρκετούς θανάτους στη χώρα μας, μέσω των λοιμώξεων που μπορούν εμμέσως να προκαλέσουν, ενώ άλλα αιμομυζητικά, όπως οι ψύλλοι και οι κοριοί, μεταδίδουν διάφορες σοβαρές ασθένειες που οφείλονται σε διάφορα βακτήρια, κεστώδεις κ.ά. Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό ποντικών στο αστικό περιβάλλον φέρουν και μπορεί να μεταδώσουν τη λεπτοσπείρωση στον άνθρωπο, ενώ τα

Ο Δρ. Αντώνιος Μιχαηλάκης

πουλιά μεταφέρουν ακάρεα που είναι αιμομυζητικά. Αλλά και οι ζωικοί εχθροί, που δεν φαίνεται να σχετίζονται με τη μετάδοση ασθενειών στον άνθρωπο και τα θερμόαιμα, όπως τα ξυλοφάγα κολεόπτερα και οι τερμίτες, βρίσκονται πολύ συχνά σε οικίες και η αντιμετώπισή τους είναι απαραίτητη. Γενικά, η αντιμετώπιση θα πρέπει να είναι κατά βάση μηχανική, με τη χρήση των χημικών να λαμβάνει χώρα όταν και όπου κρίνεται αναγκαίο. Δεν είναι υπερβολή να λέμε ότι το καλύτερο εντομοκτόνο είναι η καθαριότητα και η καλύτερη μέθοδος είναι η σκούπα.

» **Μπορεί ο καθένας να κάνει απολύμανσεις;**

Κατ' αρχάς θα πρέπει να πούμε ότι η έννοια «απολύμανση» δεν είναι σωστή, γιατί τις περισσότερες φορές οι καταναλωτές εννοούν απεντόμωση ή μυοκτονία. Υπό την έννοια αυτή, λοιπόν, η απάντηση στην ερώτηση αυτή είναι «όχι». Για να μπορεί να κάνει κάποιος «απολύμανση», δηλαδή αντιμετώπιση ζωικών εχθρών στο αστικό περιβάλλον, θα πρέπει να είναι κάτοχος σχετικής επαγγελματικής άδειας. Η άδεια αυτή χορηγείται από το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και αναnevώνεται κάθε πέντε έτη, εφ' όσον συντρέχουν οι σχετικές από το νόμο προϋποθέσεις. Η κύρια προϋπόθεση είναι ότι ο υπεύθυνος επιστήμονας θα πρέπει να είναι

Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα PEST PRACTICE και τα οφέλη του

Το ευρωπαϊκό συγχρηματοδοτούμενο έργο PEST PRACTICE, με γενικότερο τίτλο «Προστασία και ασφάλεια στην εργασία για τους επαγγελματίες στη διαχείριση επιβλαβών οργανισμών», αναπτύσσει καινοτόμο εκπαιδευτικό υλικό για τους επαγγελματίες χρήστες των εταιρειών απεντόμωσης, ακολουθώντας τόσο τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και τις ανάγκες των εταιρειών και των επαγγελματιών του χώρου.

Τα οφέλη που θα προκύψουν από το PEST PRACTICE για τον κλάδο απεντόμωσης είναι πολλαπλά. Τα κυριότερα από αυτά είναι:
✓ Η παροχή της δυνατότητας στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις του κλάδου να εισάγουν και να εφαρμόσουν ολοκληρωμένα συστήματα διαχείρισης για την ασφάλεια στην εργασία.

✓ Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους μέσα από τη δυνατότητα εναρμόνισης με την ευ-

ρωπαϊκή νομοθεσία και την αξιοποίηση καινοτόμου εκπαιδευτικού υλικού που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους.

✓ Η αναβάθμιση του επαγγελματισμού των εργαζόμενων στο χώρο, που θα συνδυάζει την αποτελεσματικότητα στη διαχείριση επιβλαβών ζωικών οργανισμών σε κατοικημένους χώρους με την ασφάλεια και προστασία των ιδίων, της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος.

μένη σημασία της απεντόμωσης

Γεωπόνος, Τεχν. Γεωπονίας, Ιατρός, Φαρμακοποιός, Επόπτης Δημόσιας Υγείας, Τεχν. Δημόσιας Υγιεινής, Χημικός, Χημικός Μηχανικός και Κτηνίατρος. Η αρμόδια αρχή είναι η Διεύθυνση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής, του ΥΠΑΑΤ.

» Αρκεί το πτυχίο για να γίνει κάποιος απεντομωτής;

Με βάση τις κείμενες διατάξεις, ναι, το πτυχίο αρκεί για να γίνει κάποιος απεντομωτής, δηλαδή να λάβει την άδεια απεντομώσεων από το ΥΠΑΑΤ. Πρακτικά, όμως, ένας επαγγελματίας του κλάδου θα πρέπει να ενημερώνεται συχνά, τόσο για τα νέα σκευάσματα όσο και για τις νέες τεχνικές που αναπτύσσονται για την αντιμετώπιση των ζωικών εχθρών στους κατοικημένους χώρους. Η ενημέρωση θα ήταν χρήσιμο να γίνεται τόσο από Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Ιδρύματα, όσο και από εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο χώρο των χημικών και των βιοκτόνων. Άρα, το πτυχίο δεν αρκεί και χρειάζεται επιπρόσθετη εκπαίδευση. Ο υπεύθυνος επιστήμονας, ο οποίος θα πρέπει, σύμφωνα με τη νομοθεσία, να είναι παρών σε κάθε εφαρμογή, έχει την ευθύνη για την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα των μεθόδων που χρησιμοποιούνται. Το επίπεδο, πάντως, των απεντομωτών στη χώρα μας είναι καλό, εφ' όσον βασίζεται σε πτυχιούχους Πανεπιστημιακής ή Τεχνολογικής εκπαίδευσης. Χρησιμοποιεί όμως περαιτέρω βελτίωσης. Σε γενικές γραμμές, δεν υπάρχει ίδρυμα στο οποίο να διδάσκονται ως ολοκληρωμένη ενότητα οι απεντομώσεις και αυτό είναι κάτι που θα πρέπει να εξετασθεί στο άμεσο μέλλον.

► Σε γενικές γραμμές, δεν υπάρχει ίδρυμα στο οποίο να διδάσκονται ως ολοκληρωμένη ενότητα οι απεντομώσεις και αυτό είναι κάτι που θα πρέπει να εξετασθεί στο άμεσο μέλλον

» Ποιό είναι το θεσμικό πλαίσιο, βάσει του οποίου λειτουργεί ο κλάδος;

Η σχετική νομοθεσία είναι σαφής και αναφέρεται σε συγκεκριμένο τύπο άδειας, τη λεγόμενη «άδεια καταπολέμησης εντόμων και τρωκτικών σε κατοικημένους χώρους». Με βάση τις κείμενες διατάξεις, αναφέρονται ακόμα και οι ποινές για τους παραβάτες. Οι πιο συνήθεις παραβάσεις αφορούν την εφαρμογή χωρίς άδεια ή ακόμα και την εφαρμογή μη εγκεκριμένων σκευασμάτων. Να σημειωθεί ότι σε σχέση με τις περισσότερες χώρες της ΕΕ, η Ελλάδα έχει ιδιαίτερα αυστηρή νομοθεσία, εφ' όσον προσπαθεί την επιστημονική κατάρτιση, δηλαδή το πτυχίο, για την άσκηση αυτού του επαγγέλματος. Αντιθέτως, σε άλλες χώρες η άδεια είναι αποτέλεσμα σύντομων κύκλων εκπαίδευσης ή ακόμα μπορεί να χορηγείται και χωρίς αυτή. Σημειώνεται ότι η έγκριση των βιοκτόνων που χρησιμοποιούνται στο αστικό

περιβάλλον ακολουθεί τις απαιτήσεις του νέου Ευρωπαϊκού Κανονισμού αριθ. 528/2012. Ο νέος κανονισμός εισάγει τον όρο «εκπαιδευμένο επαγγελματία χρήστη», καθώς και τη θέσπιση αυστηρότερων κανόνων για τη χρήση και την απόρριψη των βιοκτόνων. Ο κανονισμός καθορίζει επίσης την ανάγκη για την κατάρτιση του επαγγελματία χρήστη, δεδομένου ότι απαιτεί συγκεκριμένες πληροφορίες για τις διαδικασίες για τη διαχείριση των αποβλήτων των προϊόντων και των συσκευασιών τους. Ως εκ τούτου, η ανάγκη για την εφαρμογή ενός ειδικού προγράμματος κατάρτισης για τους επαγγελματίες χρήστες σε κράτη μέλη της ΕΕ (όπου δεν υπάρχει ακόμη) καθίσταται επιτακτική.

» Τι είδους σκευάσματα χρησιμοποιούνται για την απεντόμωση;

Τα σκευάσματα, δηλαδή τα εντομοκτόνα, τα τρωκτικοκτόνα και τα λοιπά συναφή σκευάσματα που χρησιμοποιούνται για το σκοπό αυτό, δεν ανήκουν στα λεγόμενα φυτοπροστατευτικά σκευάσματα, αλλά στα λεγόμενα βιοκτόνα. Τα βιοκτόνα είναι σκευάσματα που διέπονται από ξεχωριστή νομοθεσία,

είναι κατά τεκμήριο χαμηλής τοξικότητας για τον άνθρωπο και τα θερμόαιμα και έχουν σχετικά μικρή υπολειμματική διάρκεια. Επιπροσθέτως, είναι συνήθως άοσμα και δεν ληκιάζουν τις επιφάνειες πάνω στις οποίες εφαρμόζονται. Παρόλα αυτά, όσο και ακίνδυνα να είναι, θα πρέπει να ακολουθούνται πιστά οι οδηγίες χρήσης καθώς και οι υποδείξεις του υπεύθυνου επιστήμονα. Αξίζει να σημειωθεί ότι με την έννοια βιοκτόνα δεν εννοούμε μόνο τα εντομοκτόνα και τα τρωκτικοκτόνα, αλλά και τις φερομόνες, τα διάφορα ελκυστικά, τα απωθητικά και πολλά άλλα. Ακόμη, η απεντόμωση δεν είναι μόνο χημική αλλά και φυσική, μηχανική κ.ά., δηλαδή περιλαμβάνει και μεθόδους που δεν έχουν χημικά. Για παράδειγμα, σε χώρους εστίασης και παραγωγής τροφίμων η αντιμετώπιση των τρωκτικών γίνεται χωρίς τη χρήση χημικών τρωκτικοκτόνων σκευασμάτων. Επίσης, τα σκευάσματα που χρησιμοποιούνται είναι φιλικά προς το περιβάλλον, δηλαδή διασπώνται-αποικοδομούνται σχετικά γρήγορα.

» Υπάρχουν διαδικασίες εκπαίδευσης και κατάρτισης των επαγγελματιών του κλάδου

στα νέα προϊόντα και στα νέα δεδομένα που προκύπτουν από τις εξελίξεις της επιστήμης;

Η διαχείριση και αντιμετώπιση επιβλαβών οργανισμών στο αστικό περιβάλλον, όπως για παράδειγμα κατσαρίδες, τα έντομα τροφίμων, τα αιμομυζητικά δίπτερα (π.χ. μύγες, φλεβοτόμοι, κουνούπια) κ.ά., αποτελεί πλέον μια αναγκαιότητα και απαιτεί υψηλό βαθμό επαγγελματισμού και υπευθυνότητας. Η μη ορθολογική χρήση βιοκτόνων σκευασμάτων είναι δυνατόν να απειλήσει τόσο την υγεία ανθρώπων όσο και των ζώων. Η ανάπτυξη και εφαρμογή ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης επιβλαβών οργανισμών θεωρείται πλέον επιβεβλημένη, εντοπίζοντας, και στη συνέχεια, εφαρμόζοντας ασφαλείς πρακτικές που είναι αποτελεσματικές, ενώ ταυτόχρονα ελαχιστοποιούν τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Για τους λόγους αυτούς, οι επαγγελματίες του χώρου χρειάζονται την κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση που αφορά στη βιοοικολογία των εντόμων, στην αξιολόγηση των κινδύνων, στην κατάλληλη επιλογή βιοκτόνου και στη συνέχεια στην ορθολογική του χρήση. Στην Ελλάδα εντοπίζεται μικρός αριθμός προγραμμάτων εκπαίδευσης για τους εργαζόμενους των εταιρειών απεντόμωσης που όμως κανένα από αυτά δεν είναι πιστοποιημένο. Ως εκ τούτου, υπάρχει σημαντικός αριθμός επαγγελματιών στον τομέα αυτό που δεν κατανοούν τους κινδύνους που συνεπάγεται η κακή διαχείριση ή μη ορθή εφαρμογή των βιοκτόνων τόσο για τον εαυτό τους όσο και για τους πελάτες τους. Προκειμένου να βελτιωθεί η ασφάλεια της εργασίας για την πρόληψη των κινδύνων της υγείας, απαιτείται η αύξηση της ευαισθητοποίησης τόσο των εργαζομένων και ιδιοκτητών εταιρειών απεντόμωσης όσο και του ευρύ κοινού.